

GROŽINIO TEKSTO POŽYMIAI 4KL.

Panevėžio Bernatonių mokykla-darželis

Logopedė specialioji pedagogė

Asta Čepaitienė

2020

GROŽINĖ LITERATŪRA

Tai rašytinio žodžio menas, kuriamas rašytojų, poetų, dramaturgų. Tai įvairių formų ir prasmių žodiniai kūriniai, galintys atskleisti ir pasaulio kultūros paveldą, ir rašytojo asmeninę patirtį bei vaizduotę, ir realias visuomenės problemas, ir kitokius gyvenimo bei vaizduotės derinius.

GROŽINIO TEKSTO POŽYMIAI

Paveikslėliai

Grožiniai kūriniai dažniausiai

ilustruojami meniškais piešiniais.

Veikėjai

Kai kurių grožinių kūrinių veikėjai turi neįprastų savybių arba galių, patiria nepaprastų nuotykių.

...- GAL BERNIUKAS YRA ŽYNYS ARBA BURTININKAS? – GŪŽČIODAVO PEČIAIS ŽUVĖDROS, ŽVILGČIODAMOS VIENA Į KITAŲ.-TIKRIAUSIAI ŠIAIS ŽENKLAIS JIS BANDO PRIŠAUKTI LIETŲ IR AUDRAS...

Veiksmo vieta ir laikas
Grožiniuose kūriniuose veiksmo
vieta ir laikas dažniausiai
aprašomi labai vaizdingai.

...BUVO PATI VASAROS PABAIGA. NUO JŪROS PŪTĖ
ŠILTAS, LENGVAS VAKARŲ VĖJAS. ANT TAMSIŲ
PAJŪRIO AKMENŲ, TINGIAI RAIBULIUOJANČIŲ
BANGOSE...

Įvykiai, įvykių seka
Grožiniuose kūrinuose dažnai
pasakojama apie neįtikėtinus
įvykius.

...NETRUKUS PRIE BERNIUKO NUSILEIDO
BALTAJŲ JŪRŲ PAUKŠČIŲ DEBESIS. NUTŪPĖ IR
SUSTINGO – TIK VĖJAS ŠIURENO JŪ
PLUNKSNELES...

Tema ir pagrindinė mintis

Kūrinio tema – tai, apie ką yra kūrinys.

Kūrinio pagrindinė mintis – tai, ką svarbaus, reikšminga autorius nori pasakyti kūrinio.

Norint suprasti kūrinio pagrindinę mintį, reikia perskaityti visą kūrinį.

**Vaizdingi žodžiai, posakiai,
palyginimai**

Grožinių kūrinių kalba
būna įtaigi ir meniška, nes
vartojami vaizdingi posakiai,
aprašymai, palyginimai.

*audrų užgrūdinti paukščiai; susimetę į drau-
giškus pulkelius klegėjo; artėjant rudens dar-
ganoms; ant <...> akmenų, <...> įsikniaubusių
į pakrantės smėlį; prišaukti lietų ir audras;
akimirksniu pakilo į dangų; nusileido baltas
jūrų paukščių debesis.*

1. PERSKAITYK GROŽINĮ KŪRINĮ

2. ATSAKYK Į ŠALIA TEKSTO PATEIKTUS
KLAUSIMUS

3. ATLIK UŽDUOTIS IR ĮRODYK, KAD
SKAITYTAS TEKSTAS YRA GROŽINIS

Vytautas V. Landsbergis

Berniukas ir žuvėdros

Buvo pati vasaros pabaiga. Nuo jūros pūtė šiltas, lengvas vakarų vėjas. Ant tamsių pajūrio akmenų, tingiai raibuliuojančių bangose arba įsikniaubusių į pakrantės smėlį, baltavo pulkas žuvėdrų ir kirų. Stiprūs, audrų užgrūdinti paukščiai dar vasaros pradžioje išperėjo vai-

Kur vyko
veiksmas?

kelius, jaunikliai spėjo apsiplunksnuoti, pramoko skraidyti ir žvejoti. Ir štai dabar – tiek žuvėdros, tiek ir kirai su savo vaikais – susimetę į draugiškus pulkelius klegėjo bei svarstė, ką veikti toliau, artėjant rudens darganoms ir žiemos šalčiams. Plėšriosios žuvėdros ruošėsi skristi žiemot prie Viduržemio jūros, o kirai ketino pasilikti Karaklėje, prie gimtosios Baltijos krantų. Mat čia, samprotavo jie, žiemojimui išties neblogos sąlygos – netoli Palanga, Klaipėda, o šių pajūrio miestų žmonės, matyt, labai turtingi, nes nemažai maisto išmeta laukan. Be to, ir Baltijos jūra kasmet vis rečiau beužšąla – žvejoti jos pakrantėse galima kone kiaurą žiemą. O jeigu trumpam ir pasiden-

Kodėl žuvėdros ir kirai buvo susimetę į draugiškus pulkelius?

Kur ruošėsi žiemoti žuvėdros, o kur – kirai?

gia ledu, tai netoliese yra neužšąlantįs Klaipėdos uostas, Kuršių marios, Nemuno žiotys.

Taip klegėdami paukščiai dažnai matydavo keistą berniuką, sliūkinantį palei jūrą. Ateidavo svajoklis po pietų arba vakarėjant ir, susiradęs bangų nugludintą pagali, imdavo smėlyje piešti. Lėtai braižydavo milžiniškus vien sau suprantamus ženklus – trikampus, keturkampus,

Kas dažnai
ateidavo prie
jūros?

Kodėl berniukas
paukščiams
atrodė keistas?

apskritimus, paskui papuošdavo juos jūros akmenėliais, stiklo šukėmis ir kriauklėmis. Paukščiai tik galvas kraipydavo nesuprasdami, ką šie paslaptingi ornamentai reiškia.

– Gal berniukas yra žynys arba burtininkas? – gūžčiodavo pečiais žuvėdros, žvilgčiodamos viena į kitą. – Tikriausiai šiais ženklais jis bando prišaukti lietuį ir audras.

– Nei žynys, nei burtininkas, – nesupratingiems jauniškiams aiškindavo seniausioji būrio žuvėdra. – Tai tiesiog jaunas, neseniai išperėtas berniukas. Jis žaidžia.

Leidžiantis saulei jaunasis dailininkas patraukdavo namo. Tik eidavo ne taip kaip kiti vasarotojai – kulniuodavo zigzagais arba atbulas, kažką niūniuodamas sau po nosim.

**Ką paukščiai
manė apie
berniuką?**

**Kas rodo, kad jis
paukščiams buvo
įdomus?**

Kai nebelikdavo į ką vėpsoti, žuvėdros skrisdavo nakvot į pamėgtuosius pajūrio karklynus. Tik kirai, pasilikę vieni, ilgai dar straksėdavo aplink vaiko piešinius, bandydami įminti jų paslaptį.

Tiesa, ne visuomet berniukas braižydavo tuos pačius paslaptingus ženklus. Sykį nupiešė milžinišką paukštį – per visą paplūdimį! Nuo pat bangų nuskalautos pakrantės iki kopų sutvirtinimų!

– Žiūrėkit, mane nupiešė! – klyktelėjo guvi pirmametė žuvėdra ir pamojo sparnu.

Ką vieną
sykį nupiešė
berniukas?
Kuo jo piešinys
buvo ypatingas?

Baltasparnių pulkas akimirksniu pakilo į dangų ir ėmė viena per kitą tarškėti:

- Visiškai nepanaši...
- Jo snapas riestas, o tavo tiesus!
- Man regis, tai ne žuvėdra, o kiras!
- Nei kiras, nei žuvėdra, – paaiškino jaunikliams senoji, – tai Paukščių Paukštė!
- Tokia didelė?
- Ji – mūsų pramotė²! Senų senovėje žemėje išties gyveno tokie paukščiai milžinai.
- O kodėl berniukas negali nupiešti mūsų?
- Jūs vis klegat, lakstot, blaškotės, – mokytoja neteko kantrybės. – Užtat dailininkas negali į jus įsižiūrėti. Kai nusiraminsite, tai ir nupieš.
- Puiki mintis, – suklego žuvėdros, – tūpkim šalia berniuko!

Kas rodo, kad paukščiai labai susidomėjo berniuko piešiniu? Ką jie kalbėjo?

pramotė – giminės motina

– Ir mes norim, – neatsiliko kirai. – Tegu dailininkas įsižiūri ir į mus!

Netrukus prie berniuko nusileido baltas jūrų paukščių debesis. Nutūpė ir sustingo – tik vėjas šiureno jų plunksnes.

Kaip pasielgė
kirai ir žuvėdros?
Kodėl paukščiai
taip pasielgė?

GROŽINIO TEKSTO ANALIZĖ

UŽDUOTYS

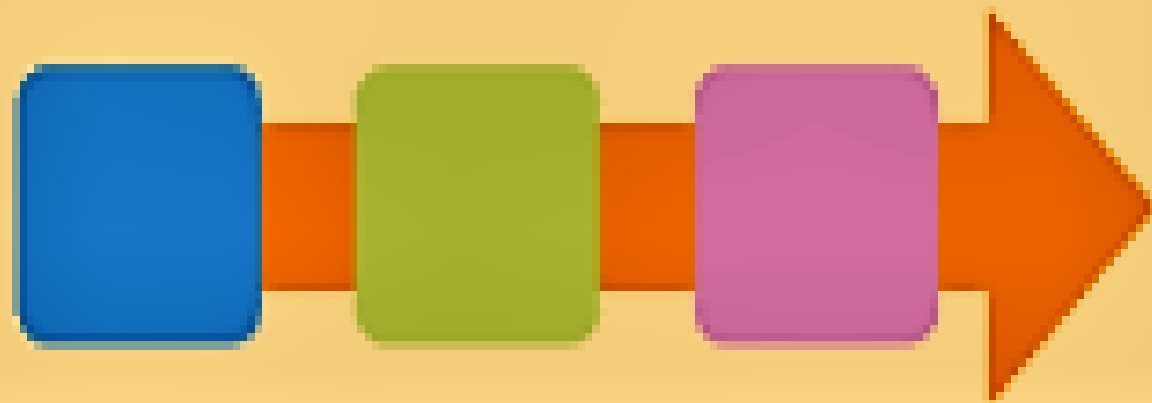
Išsiaiškink, kas iliustravo Vytauto V. Landsbergio knygą „Berniukas ir žuvėdros“. Kodėl vaikams skirtos knygos iliustruojamos?

Išvardyk perskaitytos pasakos ištraukos veikėjus. Pristatyk labiausiai patikusį veikėją – apibūdink, ką jis veikia, koks jis. Užduotį gali atlikti nubraižydamas ir užpildydamas mąstymo žemėlapij „Apibūdink!“

Kur ir kada vyko šio kūrinio veiksmas?
Rask ir perskaityk vietas ir laiko
aprašymą. Ko panašūs aprašymai teikia
tekstui?

Apie kokį įvykį pasakojama kūrinyje?
Ką veikė berniukas? Atsakyk į klausimus.
Užduotį gali atlikti pasitelkdamas
mąstymo žemėlapi „Stebėk įvykius!“

Nusakyk perskaityto pasakojimo temą.
Perskaityk Vytauto V. Landsbergio knygą „Berniukas ir žuvėdros“. Išsiaiškink kūrinio pagrindinę mintį.

Rask ir perskaityk sakinius su šiais vaizdin-
gais posakiais:

*audrų užgrūdinti paukščiai; susimetę į drau-
giškus pulkelius klegėjo; artėjant rudens dar-
ganoms; ant <...> akmenų, <...> įsikniaubusių
į pakrantės smėlį; prišaukti liety ir audras;
akimirksniu pakilo į dangų; nusileido baltas
jūrų paukščių debesys.*

Kaip šiuos posakius supranti? Paaiškink.
Ko jie teikia tekstui?

PAKARTOKIME BŪDVARDŽIO IR DAIKTAVARDŽIO JUNGINIUS

Perskaityk sakinius. Rask juose būdvardžius, tinkamus paryškintiems daiktavardžiams. Nurašyk būdvardžio ir daiktavardžio junginius. Parašyk būdvardžio ir daiktavardžio giminę, skaičių ir linksnį.

koks?

kas?

Pavyzdys. Šiltas, lengvas vėjas – vyr. g., vns., V.

Nuo jūros pūtė šiltas, lengvas vėjas.

Pajūryje ant tamsių akmenų baltavo pulkas žuvėdrų ir kirų.

Plėšrios žuvėdros ruošėsi skristi žiemot prie Viduržemio jūros.

Berniukas lėtai braižydavo milžiniškus ženklus. Paskui papuošdavo juos margais akmenėliais, spalvotomis stiklo šukėmis ir baltomis kriauklėmis.

Ne visuomet keistas berniukas braižydavo tuos pačius paslaptinius ženklus. Sykį nupiešė milžinišką paukštį – per visą paplūdimį!

Pagal Vytautą V. Landsbergį

IKI GREITO!